

Siết chặt kiểm soát xuất xứ, giữ vững lợi thế của hàng Việt tại thị trường EU

06:49 27/06/2026

Sau 6 năm thực thi Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam – Liên minh châu Âu (EVFTA), hàng hóa Việt Nam đang có nhiều cơ hội mở rộng thị phần tại một trong những thị trường lớn và khát khe nhất thế giới. Tuy nhiên, cùng với những ưu đãi về thuế quan, doanh nghiệp Việt cũng phải đối mặt với yêu cầu ngày càng cao về tiêu chuẩn kỹ thuật, phát triển bền vững và đặc biệt là nguy cơ gian lận xuất xứ, chuyển tải hàng hóa bất hợp pháp.

Trong bối cảnh EU tăng cường các biện pháp phòng vệ thương mại, việc bảo vệ tính minh bạch của chuỗi cung ứng trở thành yếu tố then chốt nhằm duy trì niềm tin của thị trường và bảo vệ lợi ích lâu dài của hàng Việt.

EVFTA mở rộng cánh cửa xuất khẩu nhưng kéo theo nhiều thách thức

Theo Bộ Công Thương, hoạt động xuất khẩu của Việt Nam đang ngày càng chịu nhiều sức ép từ các biện pháp phòng vệ thương mại tại các thị trường quốc tế. Tính đến hết tháng 5/2026, hàng hóa Việt Nam đã đối mặt với 321 vụ việc điều tra phòng vệ thương mại từ 27 thị trường. Riêng 5 tháng đầu năm 2026 đã phát sinh 21 vụ việc mới, cho thấy xu hướng gia tăng các biện pháp bảo vệ sản xuất nội địa tại nhiều quốc gia.

Trong số các thị trường này, EU đang trở thành khu vực được đặc biệt quan tâm khi kim ngạch thương mại song phương tiếp tục tăng mạnh. Số liệu từ Ủy ban châu Âu cho thấy, trong 4 tháng đầu năm 2026, tổng giá trị thương mại Việt Nam – EU đạt 28,8 tỷ EUR. Trong đó, xuất khẩu của Việt Nam sang EU đạt khoảng 25 tỷ EUR, tăng 20% so với cùng kỳ năm trước. Cán cân thương mại tiếp tục nghiêng về phía Việt Nam với mức thặng dư hơn 21 tỷ EUR.

Xuất khẩu sang EU tăng trưởng mạnh mở ra nhiều cơ hội cho doanh nghiệp Việt, đồng thời đặt ra yêu cầu kiểm soát chặt chẽ nguy cơ gian lận xuất xứ và chuyển tải hàng hóa bất hợp pháp.

Ông Trần Ngọc Quân, Tham tán thương mại, Trưởng Cơ quan Thương vụ Việt Nam tại Bỉ và EU, nhận định tốc độ tăng trưởng xuất khẩu nhanh cùng sự tập trung vào các nhóm ngành có lợi thế như điện tử, máy móc thiết bị, dệt may, da giày, cà phê đã giúp Việt Nam nâng cao vị thế tại thị trường châu Âu. Tuy nhiên, đây cũng là nguyên nhân khiến hàng hóa Việt Nam được các cơ chế bảo hộ thương mại của EU chú ý nhiều hơn.

Thực tế, thời gian gần đây EU liên tục triển khai các cuộc điều tra đối với một số ngành hàng xuất khẩu của Việt Nam. Trong lĩnh vực thép, EU đã khởi xướng điều tra chống bán phá giá đối với thép cuộn cán nguội và điều tra tự vệ đối với thép điện định hướng dạng hạt. Với ngành đồng, sản phẩm ống đồng nhập khẩu từ Việt Nam cũng nằm trong diện điều tra chống bán phá giá.

Bên cạnh các biện pháp truyền thống, EU ngày càng sử dụng nhiều công cụ quản lý thương mại gắn với tiêu chuẩn môi trường và phát triển bền vững. Những quy định mới về mức dư lượng tối đa trong nông sản, Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon (CBAM) hay Quy định chống phá rừng (EUDR) đang đặt ra yêu cầu nghiêm ngặt hơn đối với doanh nghiệp xuất khẩu.

Đặc biệt, CBAM được mở rộng sang nhiều nhóm sản phẩm hạ nguồn như linh kiện kim loại, thiết bị công nghiệp, phương tiện cơ giới và các sản phẩm tiêu dùng có liên quan đến phát thải carbon. Điều này buộc doanh nghiệp Việt phải

đầu tư vào công nghệ xanh, quản lý dữ liệu phát thải và xây dựng hệ thống truy xuất nguồn gốc rõ ràng.

Ngăn chặn gian lận xuất xứ để bảo vệ thương hiệu hàng Việt

Một trong những vấn đề được các cơ quan quản lý đặc biệt lưu ý là nguy cơ gian lận xuất xứ và chuyển tải hàng hóa bất hợp pháp. Khi EVFTA mang lại lợi thế lớn về thuế quan cho hàng Việt Nam, nguy cơ một số doanh nghiệp lợi dụng ưu đãi để đưa hàng hóa từ quốc gia khác qua Việt Nam rồi xuất khẩu sang EU dưới danh nghĩa hàng Việt có thể gia tăng.

Những hành vi này không chỉ vi phạm quy định thương mại quốc tế mà còn gây ảnh hưởng trực tiếp đến các doanh nghiệp sản xuất chân chính. Nếu tình trạng gian lận xuất xứ xảy ra, hàng hóa Việt Nam có thể đối mặt với các biện pháp kiểm tra nghiêm ngặt hơn, thậm chí làm giảm khả năng tiếp cận thị trường EU trong tương lai.

Theo Cơ quan Thương vụ Việt Nam tại Bỉ và EU, việc kiểm soát xuất xứ cần được thực hiện chủ động ngay từ trong nước, từ khâu sản xuất, chế biến đến cấp chứng nhận xuất khẩu. Các cơ quan quản lý, hiệp hội ngành hàng và doanh nghiệp cần phối hợp chặt chẽ để xây dựng hệ thống giám sát hiệu quả, hạn chế nguy cơ bị lợi dụng.

Ông Lương Hoàng Thái, Cục trưởng Cục Phòng vệ thương mại, cho rằng sự liên kết giữa các doanh nghiệp trong cùng ngành đóng vai trò quan trọng trong việc ứng phó với các vụ kiện thương mại. Việc chia sẻ thông tin, dữ liệu sản xuất, thị trường và phối hợp hành động sẽ giúp doanh nghiệp nâng cao khả năng bảo vệ mình trước các cuộc điều tra quốc tế.

Bên cạnh đó, doanh nghiệp xuất khẩu cần chủ động nâng cao hiểu biết về pháp luật thương mại quốc tế, thường xuyên cập nhật các quy định mới của EU, đặc biệt là những yêu cầu liên quan đến xuất xứ, môi trường và trách nhiệm xã hội.

Theo các chuyên gia thương mại, EVFTA đang bước vào giai đoạn cạnh tranh quyết liệt hơn khi EU tiếp tục mở rộng quan hệ thương mại với nhiều đối tác mới như Indonesia, Ấn Độ và khối Mercosur. Khoảng thời gian vài năm tới được xem là cơ hội quan trọng để doanh nghiệp Việt củng cố vị thế, xây dựng thương hiệu và tạo lợi thế bền vững tại thị trường châu Âu.

Để tận dụng hiệu quả EVFTA, Việt Nam cần tiếp tục thúc đẩy ngoại giao kinh tế, hỗ trợ doanh nghiệp mở rộng hiện diện tại EU, phát triển hệ thống phân phối và tăng cường kết nối với cộng đồng doanh nghiệp Việt tại châu Âu. Song song với đó, việc nâng cao chất lượng sản phẩm, minh bạch nguồn gốc và quản trị rủi ro

thương mại sẽ là chìa khóa giúp hàng Việt duy trì lợi thế trong giai đoạn mới.

Hành trình chinh phục thị trường EU của hàng hóa Việt Nam vì thế không còn chỉ là câu chuyện tận dụng ưu đãi thuế quan, mà đã chuyển sang giai đoạn cạnh tranh bằng uy tín, chất lượng và khả năng đáp ứng các chuẩn mực toàn cầu. Kiểm soát chặt chẽ xuất xứ chính là bước đi quan trọng để bảo vệ lợi ích quốc gia và tạo nền tảng cho xuất khẩu Việt Nam phát triển bền vững.

Minh Thành (t/h)